

El negoci de les armes a Espanya

Suplement del Quadern núm. 153 de CiJ - (n. 189) - Abril, 2008
R. de Llúria, 13, 08010 Barcelona - tel. 93 317 23 38, fax 93 317 10 94
info@fespinal.com - www.fespinal.com

1. Espanya ocupa el vuitè lloc en el ranking mundial d'exportadors d'armes

Espanya sovint es situava entre el 12è i el 16è lloc del ranking mundial d'exportadors d'armes, fins que en 2006 arribà a ocupar la 8a posició. Això ha comportat que el 3% del comerç armamentístic sigui espanyol. Les vendes de 2006 han pujat a 845 milions d'euros, el 0,5% del total de la balança comercial espanyola.

2. On van a parar aquestes armes?

Es calcula que un 49% de les exportacions espanyoles es destina als països de la UE, i un 43% als països en vies de desenvolupament.

3. Alguns d'aquest països estan en conflicte armat?

Sí, per exemple, Colòmbia, on la població civil és víctima del foc creuat entre militars i forces rebels, o entre grups guerrillers i paramilitars. A més a més, es tracta d'un país caracteritzat per la sistemàtica violació dels drets humans i del dret internacional humanitari.

També Israel és un bon client espanyol, i com sabem, el govern israelià es caracteritza per la constant actitud violenta contra el poble palestí en els territoris ocupats, pel bombardeig dels assentaments civils, les detencions arbitràries de milers de persones, els assassinats "selectius", les tortures i les desaparicions. No oblidem tampoc els bombardeigs duts a terme sobre els territoris del sud

del Líban en 2006, o els bombardeigs sobre una de les centrals nuclears a Síria, en 2007.

Espanya té altres països com a clients, territoris que no estan en conflicte armat però que o bé es troben en una situació tensa i inestable –com per exemple Filipines, Indonèsia o Sri Lanka–, o bé són estats on existeixen serioses preocupacions envers el respecte dels drets humans, com ara Indonèsia, Kenya, Singapur o Tailàndia.

També podem observar que Espanya ven armes a països històricament enfrontats, com l'Índia i el Pakistan. Entre ells existeixen incursions violentes mútues, acusacions d'atacs terroristes, enfrontaments sobre la sobirania de Catxemira; a més, en cadascun d'aquests estats ens trobem amb certs graus d'inestabilitat o d'insurgència interior.

En definitiva, les armes espanyoles arriben a llocs on gairebé segur s'utilitzaran contra la integritat física de les persones, sobretot contra la població civil.

4. Però és legal vendre armes?

Hi ha la tendència d'associar el comerç d'armes amb altres comerços com el de les drogues, però així com el comerç de drogues és il·legal, el comerç d'armes pot ser legal o il·legal; és a dir, hi ha dos mercats, el legal i el mercat negre o il·legal d'armes. En aquest document només abordarem el mercat legal.

Per a què sigui legal una exportació d'armes, es requereix l'autorització del govern i aquest ha de complir la normativa que el regula. Ara, al desembre, s'acaba d'aprovar la llei sobre el control del comerç exterior de material de defensa i doble ús.

5. Sabies que les exportacions d'armes són secretes?

Una de les raons per les que s'associen aquests dos comerços, el de les drogues i el de les armes, ve determinada per l'opacitat de la informació.

Les dades sobre les exportacions de "Material de Defensa", és a dir, les exportacions espanyoles d'armament i de "Material de Doble Ús", han estat classificades pel Govern conforme a la llei de secrets oficials.

Això suposa que les actes de les reunions on es decideix concedir o no a una empresa espanyola l'autorització d'exportació d'armes siguin secretes. El que aquestes exportacions estiguin sotmeses a la llei de secrets oficials també comporta que els informes sobre aquestes exportacions no recullin informació sobre quin tipus concret d'armes el nostre govern autoritza a exportar, ni tampoc sobre les destinacions d'aquestes armes. Els informes oficials simplement recullen, per país de destinació, la quantia de les exportacions i adjunten una lleugera informació sobre el destí i l'usuari final.

Aquesta informació no només és secreta per a la població, també ho és per als diputats de les Corts Generals, que en desconèixer la informació no poden exercir el seu paper de control sobre el govern, impedit així el seguiment de verificació en el compliment de la llei.

6. Per què són secretes les exportacions d'armes?

Primer, perquè així ho expressa la llei, tal i com els governs espanyols han establert. En segon lloc, perquè els compradors d'armes així ho desitgen. Els successius governs espanyols al·leguen que

aquestes exportacions han de ser secretes, ja que els demandants no volen que es coneguin les armes que compren. A qui adquireix els productes no els interessa que els seus possibles adversaris o enemics sàpiguen les armes que tenen, ni la quantia de la que disposen. Podem dir que els nostres governats accedeixen a les demandes de qui paga, del comprador.

7. Què diu la llei sobre exportar armes a certs països?

El Codi de Conducta de la UE estableix que no s'ha de vendre armament a països sancionats, inestables, en conflicte armat, que vulnerin els drets humans, que no condemnin el terrorisme, o que tinguin un nivell de benestar delicat. Aquest codi ha estat introduït a la llei espanyola aprovada al desembre de 2007.

Seguint el que estableix la llei: com hem d'interpretar les exportacions d'armes espanyoles a Turquia, Aràbia Saudita, Marroc, Equador, Índia, Veneçuela, Emirats Àrabs, Indonèsia, Singapur, Tailandia, Sri Lanka, Angola, Ghana, Pakistan o Kenya?

8. Els altres països productors, es comporten igual que Espanya?

Més o menys es comporten de manera similar. Els principals exportadors d'armes són: Rússia, amb un 31% del total de les exportacions mundials; Estats Units, amb un 30%; i la Unió Europea, amb un 27%. Com podem veure, les armes es produeixen principalment en els països rics i s'exporten arreu del món. Entre Rússia, Estats Units i la Unió Europea controlen el 87% del mercat legal mundial d'armes.

La diferència més gran amb Espanya és que en algun d'aquests països productors d'armes, com els Estats Units, les exportacions són aprovades pel Congrés de Diputats, i per tant, dades com el model d'armes o els països demandants són conegudes, aquesta informació és de domini públic.

9. Per què es fabriquen i es venen les armes?

La cadena del "cicle armamentístic" comença adduint raons de seguretat. Tots els països contempen amenaces a la seva seguretat, població, integritat del territori, etc. Davant d'aquestes amenaces, es plantegen la necessitat d'adquirir armes. Els països industrialitzats, els que tenen capacitat econòmica, dissenyen i produeixen el seu propi armament. Això últim suposa un cost elevat que es recupera incentivant la venda i exportació de les seves armes a altres països. Un cop iniciada aquesta roda, sembla que no s'aturi mai: cada cop que canvien les amenaces, canvien els requeriments de les armes, i així la producció i l'exportació.

Per exemple, si l'amenaça que estableix un govern és que la població es revolti front al mateix govern, l'exèrcit i les armes que adquiriran serviran per combatre les revoltes populars. En un país, en qualsevol dels europeus per exemple, on la democràcia està assentada, l'amenaça no es trobarà a l'interior de les fronteres. Després de la caiguda del mur de Berlín les amenaces que s'han formulat per a aquests estats són les següents: el terrorisme internacional, el crim organitzat i les catàstrofes naturals. Per actuar en aquests fronts, es conceben, fabriquen i venen noves armes.

10. Les vendes d'armes també tenen un component polític?

I tant! En un sentit econòmic quantes més armes es fabriquen d'un mateix model, més barates resulten i menor és el cost de recerca que s'ha invertit per arma fabricada. Però a més d'abaratir costos de producció a través de l'increment de les vendes, les exportacions d'armes són un instrument més de la política exterior de qualsevol dels països productors. Presentem alguns exemples:

Els cinc membres permanent del Consell de Seguretat de Nacions Unides, els països que han de vetllar per la pau en el món –Estats Units, Rússia, França, Regne Unit i Xina– són els països que a través de les resolucions exigeixen que un país no tingui certes armes, respecti els drets humans, aprovi l'enviament de cascs blaus, de mediadors en conflictes... entre tots ells controlen el 76% del mercat mundial d'armes i fan servir aquestes com a mitjà d'aliances polítiques.

El 36% de les exportacions nord-americanes han tingut com a destí Grècia, Israel, Regne Unit i Egipte. A més, Estats Units intenta contrarestar la influència xinesa en el sud-est asiàtic venent armes i proposant ofertes d'armament a l'Índia i al Japó.

Les exportacions xineses d'armes no són massa rellevants, el 2% del total mundial, però utilitzen aquestes exportacions per crear aliances polítiques. En el cas de Xina, les seves exportacions segueixen dos vectors: d'una part, continuar amb les relacions establertes durant el període de Guerra Freda exportant a Pakistan, Iran i Egipte, això comporta que aquests siguin els seus tres principals clients. Però per una altra part, el segon vector que es po-

sa de manifest és que el creixement econòmic xinès ha fet augmentar la seva dependència en la importació de recursos com el gas o el petroli; això provoca que s'estableixi un joc polític on ambdues parts del flux surten beneficiades, ja que s'asseguren allò que volen obtenir de l'altre, és a dir, Xina importa petroli o gas de Nigèria, Sudan i Cambotja, i aquests estats obtenen armes de Xina.

En un àrea amb tants conflictes com l'Orient Mitjà, les aliances polítiques també s'observen en les vendes d'armes. Iran compra armes a Xina i Rússia; Síria compra armes a Rússia; Israel, Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs, compren armes als Estats Units i a la Unió Europea.

11. Una última reflexió

Destacar que Espanya ha venut armes a alguns dels països més pobres del món, com Burquina Faso, Angola, Kenya i Mauritània, o a països que destinen més recursos a despesa militar que al desenvolupament humà (despesa en sanitat i educació), com Angola, Aràbia Saudita, Brasil, Equador, Emirats Àrabs, Jordània, Pakistan i Turquia.

Finalment, dir que alguns dels països mencionats reben quantitats econòmiques en concepte d'Ajut Oficial al Desenvolupament, és a dir, primer fem el negoci i després donem una mica per fer allò que el mateix govern d'aquests països no fa per manca de recursos: atendre les necessitats de les persones.

Tica Font

Centre d'Estudis per la Pau Delàs
Justícia i Pau